

Oponentský posudek na habilitační práci Jaroslava Daneše

„Eseje o politických aspektech řecké tragédie“

předkládané k habilitačnímu řízení na FF MU

Předkládaná habilitační práce sestává ze šesti víceméně samostatných studií. U dvou z nich (kap. 4 a 6) autor explicitně uvádí, že byly publikovány i časopisecky, ve skutečnosti však i zbylé kapitoly vycházejí z autorovy monografie *Politické aspekty řecké tragédie*, byť byly oproti ní často významně přepracovány (i tak by se ale slušelo na tuto skutečnost přinejmenším v předmluvě upozornit).

První dvě kapitoly vzbuzují ve čtenáři dojem, že práce bude téma politických aspektů řecké tragédie zpracovávat systematicky: první kapitola podává základní úvod do athénskeho divadla v jeho politickém a rituálním kontextu, zatímco druhá přehledně představuje jednak autorovo pojetí „politiky“, jednak čtyři hlavní moderní interpretační přístupy k řeckým tragédiím. Následující kapitoly se však již o žádné budování systematického obrazu nepokoušejí a jde pouze o zcela samostatné studie na různá témata, délkou i žánrem navzájem velmi odlišné, dlouhým a podrobným „close reading“ Eurípidových *Prosebnic* počínaje a filosofickým rozbohem Platónova a Aristotelova pojetí tragédie konče. Práce nemá žádný souhrnný závěr.

Pokud by autor takto koncipovanou práci chtěl vydat knižně, pokládal takovéto neucelené pojetí za dosti nevhodné. Pro mne samotného bylo při četbě neustálé přepínání mezi žánry dosti náročné a skutečnost, že se kapitoly nepropojovaly v jeden celek, jsem nesl poněkud nelibě. Uznávám nicméně, že v habilitační práci má takováto strategie i nespornou výhodu, neboť umožňuje autorovy schopnosti předvést z různých stran. Mám-li habilitační práci chápat právě jako takovouto demonstraci, pak musím uznat, že autor v ní obstál znamenitě a prokázal obdivuhodnou šíři svého akademického rejstříku.

Naprostou samozřejmostí je skvělé odborné zvládnutí tématu. Autor dokonale zná současnou světovou sekundární literaturu a dovede s ní dobře pracovat. Jeho interpretace vždy vycházejí z velmi dobré znalosti tématu a jeho moderních výkladů, vůči nimž se autor dovede dobře kriticky vymezit. Jeho výsledné pozice jsou zpravidla rozumné a dobře odůvodněné. Argumentační struktura je v práci po celou dobu jasná a srozumitelná (byť musím přiznat, že autorův výklad Aristotelovy *katharsis* jsem plně nepochopil a potřeboval bych ho rozvést ještě o něco podrobněji). Velmi je také třeba ocenit výborné zvládnutí nejen tradičních klasicko-filologických metod (především precizní práce s pramennými texty), ale také moderních teorií z oblasti filosofie, politologie či literární kritiky. Předkládaná práce je dokladem toho, že Jaroslav Daneš je dnes jedním z nejfundovanějších odborníků na antické tragédie u nás.

Co do svých dílčích závěrů není práce nijak přelomová, a pro toho, kdo je seznámen se současnou světovou literaturou k tragédiím, nepřináší nic zásadně nového. To bychom ovšem u tak masivně zpracovaného tématu, jakým tragédie jsou, sotva mohli očekávat – naopak by tu přílišná originalita byla spíše podezřelá. Autor se moudře nepokouší o zcela svébytný pohled, nýbrž těží ze stávající interpretační tradice, k níž tu a tam přidá nějaký drobný postřeh navrch. V tomto ohledu jeho přístup odpovídá tomu, jak se dnes ve světě standardně o tragédiích píše, a nelze mu nic vytknout. Ostatně fakt, že nejkratší čtvrtá

kapitola knihy byla přijata pro publikaci v *The Classical Quarterly*, je sám o sobě potvrzením toho, že autor ve svých nejlepších chvílích dokáže v konkurenci světového bádání dobře obstát.

Po stylistické a formální stránce je práce velmi slušná, ale přesto jsem si při čtení namátkou všiml řady drobných chyb. Nepokládám je za nijak zásadní, nicméně pro jistotu je uvádím pro případ, že by autor chtěl některé z textů v budoucnu ještě někde dál použít:

- S. 17: Místo „*archonta eponyma*“ má být „*archonta epónyma*“.
- S. 19: Místo „*Kleofóna*“ má být „*Kleofónta*“.
- S. 25 a 108: „*Tráchis*“ a „*Tráchíňanky*“ mají být s dlouhým „á“.
- S. 32: Místo „*Thémistokleově*“ má být „*Themistoklově*“ (zakončení -eově je sice samo o sobě správné, ale autor jinde jména na -klés skloňuje zjednodušeně bez původního kmenového -e-).
- S. 38: Místo „*Trojánkami*“ má být „*Trójankami*“.
- S. 43: Místo „*Aischínés*“ má být „*Aischinés*“.
- S. 49: Kitto by se měl skloňovat „*Kittoa*“, nikoli „*Kitta*“.
- S. 52: Místo „*Amfiaraa*“ má být „*Amfiaráa*“ (tak i jinde), místo „*Panathenaikos*“ má být „*Panathénaikos*“, místo „*Panegyrikos*“ má být „*Panégyrikos*“, místo „*Lýkúrgos*“ má být „*Lykúrgos*“.
- S. 53: Místo „nebo *Ti*“ má být „nebo *ti*“.
- S. 55: Místo „který *ji*“ má být „který *jí*“, místo „*prosperujícího Troizénu*“ má být „*prosperující Troizény*“.
- S. 60: Místo „*taboo*“ má být „*tabu*“.
- S. 63: Místo „určité *topos*“ má být „určitý *topos*“.
- S. 70: Místo „*Gorgony*“ má být „*Gorgóny*“.
- S. 73: Místo „*Pausanias*“ má být „*Pausaniás*“. V řeckém citátu v pozn. 233 jsou omylem dvakrát slova *κατέστησ' αὐτὸν ἐς*.
- S. 74: Místo „*standartní*“ má být „*standardní*“.
- S. 84: Místo „*Kreónta*“ má být „*Kreonta*“.
- S. 101: Místo „*take umřu*“ má být „*také umřu*“.
- S. 103: Místo „*disonanti*“ má být „*disonantní*“.
- S. 105 aj.: 6. pád „v *Odyssey*“ je nepřijatelný, možné jsou tvary „v *Odyssei*“, „v *Odysseii*“, „v *Odysseji*“. V této souvislosti bych ostatně doporučoval *Odysseiu* nepočesťovat na „*Odysseu*“, když už autor nepočesťuje např. *Oresteiu*.
- S. 119: Místo „*Heléna/Helénos*“ má být „*Helena/Helenos*“ (tak i jinde), místo „*Macháonem*“ má být „*Macháonem*“.
- S. 120: Místo „*Dionéda*“ má být „*Dioméda*“.
- S. 121: Místo „*Íliada*“ má být „*Ílias*“; u citátu z *Filoktéta* 101–107 by měl být uveden překladatel V. Dědina (= R. Mertlík), v posledním verši navíc má být jen „radím já“, nikoli z metra vybočující „radím ti já“.
- S. 128: Místo „*Niké*“ má být „*Níké*“.
- S. 132: Místo „*Sofoklova díla*“ má být „*Sofoklovými díly*“.
- S. 133: Místo „*Gorgias*“ má být „*Gorgiás*“.

- S. 136: Místo „*Políteii*“ má být „*Políteie*“; zároveň mi není jasné, proč autor *Ústavu* cituje pod tímto řeckým názvem, když *Zákony* uvádí v češtině.
- S. 141: Místo „výklad a definici“ má být „výklad a definice“.
- S. 145: Skloňování „*Polítei*“ je sice správně (a osobně bych ho preferoval), ale autor jinde skloňuje „*Políteii*“.
- *passim*: Místo „*epeisodeion*“ má být „*epeisodion*“; tak i v jiných pádech.

Překvapivá je forma bibliografických odkazů: odkazy s rokem v závorce hned za autorem se používají v knihách, které i v poznámkách v textu odkazují stylem Autor (rok vydání). To ovšem autor nečiní, a proto by bylo přirozenější uvádět rok vydání až na konci odkazu.

V souvislosti s bibliografií jsem si náhodou všiml, že klasická práce Vernanta a Vidal-Naqueta *Myth and Tragedy* je několikrát chybně citována jako *Myths and Tragedy*, navíc je na s. 10 citována dle vydání z roku 2006, zatímco v bibliografii ve vydání z roku 1990 (navíc tu není uvedeno, že jde o překlad, přičemž by se pochopitelně slušelo uvést i rok původního francouzského vydání, aby si čtenář knih mohl zařadit na časovou osu). Na tuto chybu upozorňoval ve své recenzi na knihu *Politické aspekty řecké tragédie* již Jakub Čechvala, a je proto zářející, že si ji autor neopravil.

Souhrnem mohu konstatovat, že předložená práce v mých očích splňuje nároky na práci habilitační a mohu ji k řízení kladně doporučit.

V Praze 2. 1. 2015

doc. Radek Chlup, Ph.D.

